
YUNAN SALİB-İ AHMER CEMİYETİ'NİN TRAKYA'DAKİ FAALİYETLERİ

Ayhan SEKİLİ¹

Öz

10 Haziran 1877'de Beyne'l-Milel Salib-i Ahmer (Uluslararası Kızılhaç) Cemiyeti'ne bağlı olarak Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti kurulmuştur. Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti, Yunanistan'ın İtilaf Devletleri adına Batı Anadolu'da işgale başlamasından önce Anadolu ve Trakya'da bazı gizli çalışmalarda bulunmuştur. Cemiyetin bu çalışmalarının Yunan Megali İdeası'nın gerçekleşmesine yönelik olduğu görülmektedir. Milli Mücadele Dönemi'nde İtilaf Devletlerinin himayesinde daha rahat bir zeminde çalışmalarını sürdüren Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti, gerek Anadolu gerekse Trakya bölgesinde hızla teşkilatlanmıştır. Bir sağlık teşkilatı olmakla birlikte Osmanlı ülkesine silah, cephane ve çete teşkilinde kullanılmak üzere üniforma getirmiş; açmış olduğu hastaneleri adeta cephaneliğe çevirmiştir. Cemiyetin faaliyetlerinin Müslüman-Türk ahalinin tepkisine yol açtığı ve Osmanlı devlet erkanı tarafından da ciddiye alındığı belgelerden anlaşılmaktadır. Bu çalışmada Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin Milli Mücadele Dönemi'ndeki faaliyetleri ve Osmanlı Devleti'nce alınmaya çalışılan tedbirler ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yunan Kızılhaç Cemiyeti, Yunan Megali İdeası, Milli Mücadele, Anadolu, Trakya, Osmanlı Devleti

¹ Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, ayhn19trk@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-4087-1826.

Makale gönderilme tarihi: 28 Nisan 2019. Makale kabul tarihi: 6 Ekim 2019.

Makale türü: Araştırma Makalesi

ACTIVITIES OF THE HELLENIC RED CROSS IN THRACE

Ayhan SEKİLİ

Abstract

Hellenic Red Cross was founded on June 10, 1877, under the International Committee of Red Cross. The Hellenic Red Cross has been involved in some secret work in Anatolia and Thrace, before Greece began occupation in Western Anatolia on behalf of allied powers. It is seen that these activities of the committee were directed towards the realization of the Greek Megali Idea. During the National Struggle, The Hellenic Red Cross, which continued to work more properly under the auspices of the allied powers, was rapidly organized in both Anatolia and Thrace. Although it was a health organization, it brought uniforms for use in the arms, ammunition and gang organization of the Ottoman country; used hospitals as ammunition. It is understood from the documents that the activities of the committee lead to the reaction of the Muslim-Turkish people and are taken seriously by the Ottoman State. In this study, the activities of the Hellenic Red Cross during the National Struggle period and the measures taken by the Ottoman State were discussed.

Keywords: Hellenic Red Cross, Greek Megali Idea, National Struggle, Anatolia, Thrace, Ottoman State

Giriş

İnsanların birbirine yardım etmeleri insanlık tarihi kadar eskiye dayansa da, bunun sistemli bir kuruluş olarak ortaya çıkması ancak 1859'da Solferino Muharebesi'ne şahit olan Henry Dunant'ın öne sürdüğü fikirlerle mümkün olabilmiştir. Söz konusu bu savaştan sonra Dunant, kaleme almış olduğu "Un Souvenir de Solferino" (Bir Solferino Hatırası) isimli kitabında savaştaki acıyı ve meşakkati anlatmakla birlikte okuyucuya şu iki soruyu soruyordu: 1- *Sulh zamanından itibaren, gayesi harp zamanlarında, gönüllüler tarafından, yaralıları tedavi ettirmek olan Cemiyetler kurmak mümkün olamaz mı?* 2- *Bir Kongre'de bu Derneklere temel teşkil edecek, milletlerarası, sözleşmelere dayanan ve kutsal bazı prensiplerin formüle edilmesi şayanı temenni değil midir?* (Dunant, 1964: 9,74.) Böylelikle Dunant'ın bu iki sorusu, hem Cenevre Sözleşmesi'nin imzalanmasına hem de Kızılhaç cemiyetlerinin kurulmasına neden ve temel olmuştur.

Henry Dunant'ın önerisi kısa sürede tüm Avrupa'da destek buldu. İlk olarak, Cenevre Halk İdaresi Derneği Başkanı Gustave Moynier,² Dunant'ın fikirlerinden etkilenenler arasındaydı. 1863 yılında, Moynier'in çağrısıyla Dunant ve kendileriyle aynı fikirleri paylaşan İsviçre Ordusu Başkumandanı General Dufour,³ Dr. Louis Appia⁴ ve de Dr. Theodore Maunoir'den⁵ müteşekkil bir grup insan, Solferino dehşetinin bir daha yaşanmaması için Beşler Komitesi'ni kurmuşlardı (Uygur, 2013: 51)⁶. Bu komite, 17 Şubat 1863'te "*Uluslararası Askeri Yaralılara Daimi Yardım Komitesi*" adı altında toplanmaya başlamıştır (Özaydın, 1987: 20; Coursier, 1964: 15). Ayrıca komite 1876 senesinde yapılan isim değişikliğiyle "*Beyne'l-Milel Salib-i Ahmer Komitesi*" (Uluslararası Kızılhaç Komitesi) adını alacaktır (Uygur, 2013: 54).

22 Ağustos 1864 tarihinde yapılan ve Beyne'l-Milel Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin ana kolonlarını oluşturan 10 maddelik Cenevre Sözleşmesi'nin

² Moynier (Doğum:1826, Ölüm:1910) ilk olarak, "Cenevre Halk İdaresi Derneği'ne" başkanlık yapmıştır. Daha sonra Uluslararası Kızılhaç Komitesi kurulunca General Dufour'dan sonra başkanlığa getirilip 40 yıl bu komitenin başkanlığını yapmıştır. Sakin, kararlı ve metodik bir kişiliğe sahip olan Moynier, Henry Dunant'ın kişiliği ile ciddi manada tezat oluşturmaktadır. (Coursier, 1964: 15, 22.)

³ İsviçre Ordusu Başkumandanı olan Guillaume H. Dufour (Doğum:1787, Ölüm:1875), 1847 Kasımında Katolik ve Protestan kantonlar arasında meydana gelen Sonderbund Savaşı sırasında göstermiş olduğu insanî hareketleri ile şöhret kazanmıştı: karşı tarafın yaralılarına da kendi yaralılarına bakıldığı gibi bakılmasını emretmişti. (Coursier, 1964: 15)

⁴ Dr. Louis Appia Doğum:1818, Ölüm:1898 (Özaydın, 1987: 20)

⁵ Dr. Theodore Maunoir Doğum:1806, Ölüm:1869 (Özaydın, 1987: 20)

⁶ Ayrıca Beşler Komitesi'ni oluşturan şahıslar hakkında bkz. (Coursier, 1964: 15)

9. Maddesi'nde, Cenevre Mukavelenamesi'ni imzalamak gayesiyle bir temsilci göndermeyen devletlerin en kısa sürede bu sözleşmeyi kabul etmeleri için, anlaşmanın ucu açık bırakılmıştı (Ahmet Mithat, 1897: 39-40). Yunanistan'da bu süreden faydalanarak 17 Ocak 1865 senesinde Salib-i Ahmer hükümlerini kabul ve imza eden devletler arasına girmişti (OHAC, 1337: 5). Yunanistan, 1865 senesinde Cenevre Sözleşmesi'ni imzalamasına rağmen kendi Milli Kızılhaç Cemiyetini, yani Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'ni, 10 Haziran 1877 tarihinde Kraliçe Olga'nın girişimi üzerine ve Yunan Devlet Başkanı Marko Renier'in öncülüğünde kurmuştur. Bu cemiyetin temel gayesi harp ve sulh döneminde hasta, yaralı, mülteci ve bakıma muhtaç yaşlılara hizmet vermektir (Kourkout, 2008: 7).

Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin Trakya Bölgesi'ne Silah-Cephane Getirmesi ve Çetecilik Faaliyetleri

Yunanistan, henüz Anadolu'yu işgale teşebbüs etmeden önce, Anadolu'ya Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'ni gönderme kararını almıştı. Mondros Mütarekesi'nden sonra Anadolu'ya sözde Salib-i Ahmer heyetleriyle beraber subay, propagandist, casus ve bunlarla birlikte silah ve cephane nakledilerek yerli Rumlar muhtemel bir Yunan işgaline hazırlanıyordu. Böylelikle Venizelos, Yunan Salib-i Ahmer heyetlerinin de yardımıyla Rumları kıskırtmaya yönelik politikasını uygulamaya koymuş bulunuyordu (Çapa, 1992: 217-218). Bu suretle cemiyet ilk olarak, 11 Ekim 1918'de Kızılhaç bandıralı bir gemiyle Anadolu kıyılarına gelerek, Ahırkapı/İstanbul açıklarına demir atmıştı (Turan, 2014: 39)⁷. 1918 yılının Aralık ayı sonunda, İtilaf Devletleri'nin savaş gemilerinden oluşan karma bir donanma, İzmir Limanı'na gelmeye başladığında, gelenler arasında iki Yunan savaş gemisi ile bir de Yunan Salib-i Ahmer gemisi bulunuyordu (Turan, 1990: 351). 20 Ocak 1919 tarihinde ise, Anfitrini adındaki Yunan hastane gemisiyle birlikte İzmir'e Yunan Salib-i Ahmer Heyeti de gelmişti (BOA, DH.EUM.ECB. D:37, G:10, B:5)⁸. Ocak ayında İzmir'e gelen Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti, hızlı bir şekilde teşkilatlanmaya girişmiş ve vakit kaybetmeden civar bölgelere de heyetler göndermeye başlamıştı. Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin ardından "Vatan Müessesesi" adı altında bir Yunan heyeti gelip Aydın, Bergama, Manisa, Urla ve Ayvalık'ta bulunan Rum fakirlerine imdat için yardım kolları tertip etmiş ve yola çıkarmıştır (Bayar, 1967: 1611).

⁷ 23 Kasım 1919 tarihli İslahat Gazetesi'ndeki bir haberde de, Yunan bandıralı bir Salib-i Ahmer gemisinin Foça'ya gelmiş olduğunu bildiriyordu. Bkz. Turan, 2014: 39.

⁸ Anfitrini hastane gemisinin 20 Kanun-ı Sani (Ocak) 1335 (1919)'da İzmir'e geldiğine dair bkz. (BOA, DH. EUM. ECB. D:37, G:10, B:5; Turan, 2014: 40; Çapa, 1992: 218; Umar, 1974: 48; Bayar, 1967: 1611; Taçalan, 1970: 170).

Yunan Salib-i Ahmer personeli Yunan işgalinden önce Trakya'da da bazı faaliyetlerde bulunmuşlardır. İlk olarak, 21 Şubat 1919'da bir Yunan gemisinin Tekirdağ'a getirdiği Yunan Salib-i Ahmer heyeti, yerli Rumları epey sevindirmişti. Yerli Rumlar gece geç vakte kadar kilisede tezahüratta bulunmuşlardı. 14. Kolordu Kumandanı'nın Harbiye Nezareti'ne gönderdiği şifreli yazıda, doktor olduklarını söyleyen bu şahısların, Rum köylerini dolaşarak çete teşkiline çalıştıkları bildirilmişti. (Turan, 1990: 358; Çapa, 1992: 220). Trakya'dan Harbiye Nezareti'ne gönderilen bir başka belgede ise *Trakya'da bulunan Yunan taburu ve Yunan Salib-i Ahmer Heyetleri vasıtasıyla Rumların silahlandırıldığından ve Rum çetelerinin artarak Müslüman ahaliyi bölgeden atmak için mezalime giriştiklerinden* bahsedilmişti (ATASE, İSH, K:84, G:76, B:1).

Uluslararası Kızılhaç prensipleri gereğince, Kızılhaç teşkilatlarının asıl vazifesi insanlara yardım etmek ise de, bu yardımın yapılabilmesi için Kızılhaç heyetlerinin, yardım edeceği bölgedeki insanların bağlı bulunduğu devletten müsaade alması gerekiyordu (Özcan, 2011: 702). Fakat Yunanistan, Salib-i Ahmer teşkilatını Anadolu ve Trakya'ya gönderirken Osmanlı Devleti'nden izin almak yerine İngiltere'den izin alıyor bazen de İngiltere'ye dahi danışmıyordu. Bu konu hakkında İngiltere Dışişleri Bakanlığı yetkililerinden W.S. Edmonds bir raporunda, şu bilgilere yer vermişti: *'Yunanlılar bize danışmadan Gelibolu'ya bir Kızılhaç ekibi çıkarmışlardır. Şimdi de Vurla (Urla), Manisa ve Makri'de (Fethiye) Kızılhaç örgütleri kurmak için bizden izin istiyorlar'* (Sonyel, 2011: 138).

10 Mart 1919'da Dahiliye Nezareti'nden Hariciye Nezareti'ne gönderilen bir yazıda ise, Marmara Paşa Limanı'na gelecek olan İngiliz miralaylarından Mister Asmin'in Osmanlı hükümetine yaptığı bir müracaattan bahsedilmekteydi. Mister Asmin ile yardımcısı Yüzbaşı Mister Lefter bir Yunan torpidosuna binip Marmara'daki bir adaya gitmişlerdi. Aynı zamanda bu torpidoda büyük rütbeli bir Yunan doktoru ile yardımcısı da bulunuyordu. Yunan doktor ve yardımcısı; İngiliz subayından Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin bölgede faaliyet gösterebilmesi için Osmanlı hükümetinin yardım etmesini ve kolaylık göstermesini talep etmişlerdi. İngiliz Miralay Asmin, Yunanlı doktor ve yardımcısının talepleriyle birlikte, Yunan Salib-i Ahmer teşkilatının resmî ve özel günlerde Yunan bayrağını açacağını Osmanlı hükümetine bildirmiş ve Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin her tarafta teşkilat kurmak istediğini belirtmişti (BOA. DH. EUM. ECB. D:37, G:10, B:13). Bu tarihlerde Anadolu'nun kıyı kesimlerinde ve Trakya'nın bazı bölümlerinde şube açarak ve hastane tesis ederek teşkilatlanma içerisine girmiş olan Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti, Osmanlı hükümetinden yardım isteyerek yapmış olduğu faaliyetlerini meşrulaştırmak istiyordu. Fakat Osmanlı hükümetine bildirilen raporlarda, bu cemiyet hakkında pek de

olumlu bilgiler yer almıyordu. Nitekim 10 Mart 1919'da Hariciye ve Dâhiliye Nezaretlerine bildirilen raporda, yetersiz bir surette korunan sahillerimizin her noktasına Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti tarafından silah ve cephane getirilmeye devam edildiği kesin bir dil ile ifade edilmekte idi. Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti adı altında Türk sahillerine uğrayan Yunan heyeti ve gemilerinin gelmesiyle beraber yerli Rumların vazifelerini bırakıp taşkınlığa başladıkları vurgulanmaktaydı (ATASE, İSH, K:86, G:74, B:4). Dâhiliye Nezareti'nden Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'ne gönderilen yazıda ise; Türk sahillerinin muhtelif bölgelerine⁹, Yunan torpido ve gemileri tarafından çıkarılan Yunan Salib-i Ahmer heyetlerinin gezip dolaştıkları yerlerde taşkınlıkların başlaması ve bu heyetlerin Rumlar üzerindeki etkileri neticesinde, *nerelerde emniyet ve asayiş bozan ne gibi olaylar vukua gelmiş ise bunlar hakkında tahkikat yapılması istenmekteydi* (BOA, DH. ŞFR. D:100, G:57, B:1).

Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin Propaganda Faaliyetleri

Batı Trakya'daki Yunan Temsilciliği'nin ana hedefi, bölgeden göç etmiş olan Rum ve Yunanlıların yeniden bölgeye yerleştirilmesiydi. Çünkü Yunanistan'ın, bölgenin Helen bir karakter taşıdığını ispatlamak zorunda olduğu bir zamanda, bölgedeki Rum nüfus azınlık durumundaydı. Dolayısıyla Yunanistan, bölgedeki Türkler ile işbirliği yapmak zorundaydı. Fakat bölge Türkleri, Anadolu'daki Türk-Yunan mücadelesi ve Doğu Trakya'daki Cafer Tayyar Bey'in etkinlikleri nedeniyle, Yunanlılara karşı sempati duymuyorlardı. Türklerin fikirlerini değiştirmeleri için kullanılan ilk yöntem, onlara gıda yardımıyla bulunmak olmuştu. Bu nedenle Trakya'nın bütün kentlerinde (Dedeağaç, Dimetoka, Gümölcine, Sofulu vs.) Yunan Salib-i Ahmer merkezleri kurulmuştu. Çünkü Yunanistan, harbin getirdiği zorluklar konusunda o güne kadar Türk nüfusla kimsenin alakadar olmadığını fark etmiş ve bölgedeki temsilciliğine vagonlar dolusu yiyecek ve içecek (makarna, pirinç, şeker, süt vs.) göndermişti. Propaganda gereği tüm ihtiyaç sahipleri, hangi dine veya millete mensup olurlarsa olsunlar, Yunan Temsilciliği'ne davet edilmişlerdir. Yunan Temsilciliği tarafından ihtiyaç sahiplerinin gıda yardımı alabilmeleri için "fakirlik belgesi"ni temin etmeleri istenmiştir. Müslümanların bu belgeyi müftülükten alması gerekiyordu. Fakat Yunan Temsilciliği bölge müftüsünün kendilerine meyilli olmadığını ve bu tür belgeler vermekten kaçındığını biliyordu. Müftünün, Müslüman ahaliye "fakirlik belgesi" vermemesi durumu, müftü aleyhinde

⁹ Bu bölgeler; Edirne vilayeti, Trabzon vilayeti, Hüdavendigar vilayeti, Kastamonu vilayeti, Kala-i Sultaniye mutasarrıflığı, Bolu mutasarrıflığı, Karesi mutasarrıflığı, Menteşe mutasarrıflığı, Canik mutasarrıflığı ve Çatalca mutasarrıflığıdır. Bkz. (BOA, DH. ŞFR. D:100, G:57, B:1).

bir kamuoyu oluşmasını sağladığı gibi Türklerin Yunan Temsilciliği'ne yaklaşımını da değiştirmişti (Erdem, 2009: 242).

Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin Trakya'daki bir başka propaganda faaliyeti de, 14. Kolordu Kumandanı Yusuf İzzet Paşa'nın 23 Mart 1919 tarihinde Tekfurdağı'ndan Harbiye Nezareti'ne gönderdiği bir belgeye konu edilmiştir. Söz konusu bu belgede, Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'ne mensup olduğu söylenen bazı kişilerin Tekfurdağı'na gelip Mart ayının 22'sini 23'üne bağlayan gece Müslüman ahaliyi toplanmaya davet ettiklerinden bahsedilmektedir. Fakat Müslüman ahali, Trakya'ya gelen Yunan Salib-i Ahmer Heyeti'ni karşılama anlamını da taşıyan bu davete, *"Trakya'nın Yunanistan'a ilhakına Müslümanların da taraftar oldukları"* şeklinde yorumlanacağı ihtimalinden çekinerek katılmamışlardır (ATASE, İSH, K:84, G:36, B:1; ATASE, İSH, K:86, G:67, B:3-4). Bu tarz propaganda faaliyetiyle Yunan Salib-i Ahmer heyeti, yerli Rumlarla birlikte Müslüman ahaliyi de etkilemeye çalışmışlardır (Çapa, 1992: 220).

Trakya Bölgesi'nde Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti ile kilise arasındaki işbirliği bariz bir şekilde göze çarpıyordu. Bu konuyla alakalı olarak Tekfurdağı'ndan Harbiye Nezareti'ne gönderilen bir belgede; 22 Mart 1919 günü öğleden sonra saat iki buçuk civarında, bir Yunan torpidosunun Tekfurdağı İskeleye önüne gelmesi üzerine, kasaba dahilindeki Rum kilisesi ile Rum hanelerinden ekserisinin Yunan bayrağını çekmiş olduklarından bahsedilmektedir. Ayrıca torpidodaki Yunan Salib-i Ahmer Heyeti'ni karşılamak için Hıristiyan ahali iskeleye toplanmış ve bu esnada Rum kilisesi tarafından şaşalı bir surette kilise çanları çalınmıştı. Yunan Salib-i Ahmer Heyeti'nin yanında, torpidodan inenler arasında *"miralay, yüzbaşı ve mülazım rütbesinde üç zabıt ile on beş kadar sivil asker"* de bulunmaktaydı. Gelenler bir rahibin öncülüğünde *"ve ahali-yi gayr-i Müslimenin tezahüratı arasında ve memnun bir halde Ayayorgi Kilisesi'ne gidip akşam gece vaktine kadar orada kalmışlardı. Bu sırada kilisede toplanan ahalinin miktarı dört yüze baliğ oluyordu"* (ATASE, İSH, K:86, G:67, B:2).

Trakya Bölgesi'nde sağlık teşkilatına ihtiyaç olmadığı halde, planlı bir davet üzerine Yunan torpidosu vasıtasıyla; bir zabıt, bir doktor ve bunlara refakat eden Osmanlı tebaasından Tekfurdağlı iki şahıs, bir metropolitin başkanlığında toplam beş kişiden oluşan bir grup Trakya'ya gelmişti (ATASE, İSH, K:86, G:74, B:9). Rumlar tarafından resmî bir şekilde karşılanan bu kişiler, güya altı yüz senelik bir ayrılıktan sonra tekrar kavuştuklarına dair nutuklar atarak, *"hissiyat-ı Osmaniyeyi rencide"* etmişlerdir. Bu konu hakkında, 25 Mart 1919 tarihinde Trakya'da bulunan Müslüman ahali adına, Trakya İslam Heyeti azalarının Harbiye Nezareti'ne

yazmış oldukları yazıda; Yunan torpidosunun gelmesiyle birlikte Rumların taşkınlıklara başladıklarını, Müslümanların pek elim felaketlere maruz kaldıklarını ifade etmişlerdi. Özellikle Yunan torpidosundan çıkarılan sandıkların içlerinde Yunan elbisesi gibi bazı eşyaların bulunduğunu vurgulayan Trakya İslam Heyeti azaları, bu durumun, Müslüman ahalinin Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'ne karşı iyi niyetlerini kırdığını, ayrıca bu vaziyetin ahali-yi İslamiyeyi son derece ürküttüğünü de belirtmişlerdi. Üstelik, tedirgin olan İslam ahali eğer merkezden askeri kuvvet, jandarma takviyesi veya polis gönderilmezse nüfuslarının azlığından dolayı can güvenliklerinin kalmayacağını ve bölgeden göç edeceklerini dile getirmişlerdi (ATASE, İSH, K:86, G:74, B:9-10).

1919 senesinin Nisan ayında Gelibolu'ya gelmiş olan bir Yunan torpidosundan, Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin personelleri karaya çıkmıştı. Bunları bir Rum piskopos karşılamış ve bayraklar taşıyan 200 kişilik bir kabile haline gelmişlerdi. Ardından bu 200 kişilik kabile, Türk polisi ile çatışmaya girmişti (Sonyel, 2011: 137; Jaeschke, 2011: 67; Çapa, 1992: 220)¹⁰. İlerleyen zamanlarda bu cemiyet, Gelibolu'nun liman çarşısında bulunan ve bir Rum'a ait olan mağazanın üst katında Yunan Salib-i Ahmer şubesini açmıştı. Gelibolu'da bulunan bu şube, İstanbul'daki Yunan Salib-i Ahmer hastanesine bağlıydı ve şube için gerekli olan tüm sıhhi alet-edevat ve ilaçlar, İstanbul'daki Yunan Salib-i Ahmer hastanesinden geliyordu. Ayrıca şubede çalışan doktor ve sağlık personellerinin maaşlarını, bölgede bulunan patrikhane karşılıyordu (BOA, DH. EUM. AYŞ. D:75, G:55, B:8).

Çatalca Mutasarrıf Vekili Muhsin Bey, 17 Nisan 1919 tarihinde Dahiliye Nezareti'ne gönderdiği yazıda, 11 Nisan Cuma günü öğleye doğru saat 11:00 civarında Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'ne ait bir otomobil vasıtasıyla bir Yunan askerî doktoru ile sıhhiye çavuşunun Kalikratya Karyesi'ne giderek yaralı Yunan askerleri için hastaneye elverişli münasip bir yer tedariki için arazi araştırmasında bulunduktan sonra, Büyük Çekmece taraflarına doğru gittiklerini bildirmiştir (BOA DH. EUM. ECB. D:23, G:91, B:1)¹¹.

¹⁰ Salahi Sonyel, yukarıda anlattığımız olayın Nisan ayında gerçekleştiğini ifade etmektedir (Sonyel, 2011:137). Fakat Gotthard Jaeschke ve bu yazara atıfta bulunan Mesut Çapa, Yunan Salib-i Ahmer misyonunun Gelibolu'ya gelmesinin ve bu vesile ile 200 kişilik bir grubun Türk polisi ile çatışmasının 24 Mart'ta gerçekleştiğini ifade etmektedir. Bkz. Jaeschke, 2011: 67.

¹¹ Çatalca Mutasarrıflığı'ndan Dahiliye Nezareti'ne bildirilen bu belge aynı şekilde, bilgi vermek ve gerekenin yapılması amacıyla da Dahiliye Nezareti'nden Hariciye Nezareti'ne gönderilmişti. Bkz. (BOA DH. EUM. ECB. D:23, G:91, B:3)

Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin Çatalca'ya gelip hastane açmak için elverişli bir bölge araması her ne kadar tabii ise de bu cemiyetin Müslüman halk nezdinde bıraktığı izlenim pek de iyi sayılmazdı. Nitekim adı geçen bu cemiyetin, Yunan emelleri dahilinde hareket edip Anadolu'ya ve Trakya'ya silah getirmesi, bunları hastanelerde depolaması, Rumlardan çeteler kurmaları gibi sebeplerden dolayı Müslüman halk, Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin samimiyetine pek itimat etmiyordu. Çatalca Mutasarrıfı Fevzi Bey'in 24 Şubat 1920 tarihinde Dahiliye Nezareti'ne gönderdiği yazıda, Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'ne mensup yine bir askerî doktorun Çatalca'ya gelerek mutasarrıflık makamını ziyaret ettiği sırada, her unsurdan fakir ahaliyi ücretsiz olarak muayene edip tedavi etmek için Çatalca'da bir dispanser açmak istediğini ifade etmişti. Şüpheli görünen bu doktorun, isteği onaylanmadan önce, hal ve hareketleri araştırılmaya başlanmıştı. Bölgede Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin faaliyetlerinin yanı sıra liva hakkında verilecek karar da siyasi karışıklıklar nedeniyle milletin efkârında heyecana yol açmaktaydı. Bu sebeplerden ötürü İslam ahalişi üzerinde bir endişe görülmekteydi (BOA DH. EUM. AYŞ. D:45, G:28, B:25; BOA, DH. ŞFR. D:659, G:105, B:1)¹².

1920 Şubat'ının sonlarına doğru, Çatalca Cemaat-i İslamiye reisinin Dahiliye Nezareti'ne gönderdiği bir raporda, Çatalca'ya gelen Yunan doktorunun bazı gayelerle Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti namı altında bir hastane tesis ettiğinden söz edilmektedir. Ayrıca raporda, bu gibi doktor ve sağlık heyetlerinin "*güya fukara-yı ahaliyi meccanen tedavi ve bila-bedel muayene ita edeceklerine dair propaganda yapmakta olduklarına*" da değinilmektedir. Çatalca'daki Müslümanların genel kanısına göre, Trakya'daki Yunanlıların İslam ahalisine karşı hissettikleri yardım duygusu ve bu yönde olan tavırları Yunan propaganda dalgası dolayısıyla geçici bir süreçti. Ayrıca Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti, vermiş olduğu bu sağlık hizmetiyle ileride yapılacak olan bir konferansta veya antlaşmada Osmanlı Devleti lehine verilebilecek bir karara, Yunanistan'ın muhalefet edebilmesi olanağını oluşturmasından ileri gelmektedir. Tüm bu Yunan propagandasına rağmen Trakya Müslümanları, diğer bölgelerde olduğu gibi İslam ahalisini katletmeye kadar cesaret edebilecek olan yerli Rumların, Çatalca Yunan Salib-i Ahmer Hastanesi'nde çalışabilecekleri ihtimalinden dolayı bu hastanenin kapatılmasını talep etmektedirler (BOA, DH. EUM. AYŞ. D:45, G:28, B:27-29).

¹² Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'ne mensup bu askerî doktor İzmir'den Çatalca'ya gelip maruzatını bildirdikten sonra İstanbul'a doğru gitmiştir. Bkz. (BOA, DH. ŞFR. D:659, G:121, B:1).

Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin Faaliyetleri Karşısında Osmanlı Devleti'nin Aldığı Tedbirler

Çatalca'da bir dispenser açmış olan Yunan Salib-i Ahmer Heyeti'nin, 10 Ağustos 1920'de barış antlaşmasının imzalanmasına rağmen halen vazifesine devam etmesi ahalide bazı etkilere sebep olmuştu. Bununla birlikte yerli Rumların bu heyet tarafından daima asayışı ihlal etmede bir vasıta olarak kullanıldığından, asayişin güzel bir şekilde devam etmesinin geçici olarak elvermeyeceği, Çatalca Mutasarrıflığı'ndan Dahiliye Nezareti'ne bildirilmişti. Buna mukabil Dahiliye Nezareti'nden, Çatalca Mutasarrıflığı'na gönderilen geri bildirimde ise, Yunan Salib-i Ahmer Heyetlerinin asayışı bozmak gayesiyle, yerli Rumları teşvik ettiğinden ve bunların silahlandırılması için bir hayli teşebbüste bulduklarından dolayı bu heyetin bölgeden gönderilmesi gerektiği vurgulanmıştı (BOA, DH. EUM. AYS. D:45, G:28, B:17).

Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin zararlı faaliyetlerini gören Harbiye Nazırı Şevket Turgut Paşa, Trakya'nın işgali ihtimaline karşı 1. Kolordu Kumandanlığı'na yazdığı 28 Mayıs 1919 tarihli şifreli telgrafta şu bilgileri vermektedir: Trakya'daki Rumların Yunan Hattı Muhafız taburu ve Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin yardımıyla meydana getirdikleri hazırlık, Trakya'nın Yunanlıların muhtemel bir işgali sırasında İzmir'de olduğu gibi Rumların işgal kuvvetine iltihakı için olduğunu akıllara getirmektedir. Yunan işgalinden önce Rum halkın bir ihtilal yapması olasılığı olmamakla birlikte, böyle bir vaziyet karşısında kolordu, İtilaf Devletleri temsilcileri ile birlikte çalışarak bu ihtilali bütün kuvvetiyle bastıracaktı (Özalp, 1985: 15). Megali İdea'ya hizmet eden Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin tabip-subayları, doktor adı altında Rum köylerini dolaşarak çete teşkiline önemli katkılarda bulunuyorlardı. Dahiliye Nezareti'nden Hariciye Nezareti'ne gönderilen 10 Temmuz 1919 tarihli bir yazıda, Yunan Salib-i Ahmer teşkilatını icra etmek bahanesiyle Mürefte'ye giden askerî doktor üniformalı bir Yunan yüzbaşısının Haziran'ın yirminci günü Mürefte'nin Havra, Ganos ve Uçmaktara gibi bazı karyelerini dolaşarak Rum ahaliyi toplayıp bazı faaliyetlerde bulunduğundan bahsedilmiştir (BOA, DH.EUM.ECB. D:37, G:7, B:10-11). Mürefte'ye giden Yunan Salib-i Ahmer mensuplarının tahrikleri neticesinde orada bulunan bazı Rumlar taşkınlıklarda bulunmuşlardı (BOA, DH. EUM. ECB. D:37, G:7, B:14-16). Bu durumdan rahatsız olan bölgedeki Müslüman ahali, Dahiliye Nezareti'ne şikayetlerini iletmişlerdi. Buna mukabil Dahiliye Nezareti'nden 1. Şubeye bu konu hakkında kaleme alınan yazıda, "(...) Ahali-yi İslamiyenin muhafaza-i emniyeti için tedabir-i askeriye ittihaz etmek lazım şube-i Aliyelerine ifası rica olunur" denilmekteydi (ATAŞE İSH, K:86, G:74, B:8).

12 Temmuz 1919 tarihinde Edirne Polis Müdürü tarafından Emniyet-i Umumiye Müdüriyet-i Aliyesine bildirilen raporda; Edirne Rum Metropolithanesi ile kısa süre önce açılan Yunan Salib-i Ahmer Hastanesi'nde silah ve işgal maddeleri ile askerî elbiselerin gizlice depo edildiği rivayetinin endişe edilecek bir doğrulukta olduğundan söz edilmekteydi. Fakat raporda, bu konu hakkında delilleri toplayıp meydana çıkarma hususunda, zabitanın, bazı engel ve müşküatlardan ötürü kesin bir başarıya ulaşamadığı, ifade edilmekteydi. Ama yine de raporun devamında, araştırma memurlarının istihbarat ve ihbarlarıyla ve de Zabita Genel Heyeti'nin dikkatli bir şekilde olayı araştırma ve gözlemlemesi neticesinde, dile getirilen rivayetin doğruluğu teyit edilmişti. Nitekim raporda, Rum Metropolithanesiyle Edirne Yunan Salib-i Ahmer Hastanesi'nin pek mahirane bir surette işgalden istifade ederek memleketin geleceği aleyhinde işler çevirdiği, anlatılmaktaydı (BOA DH. EUM. AYŞ. D:15, G:84, B:1). Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti, Edirne'de beklediği vaktin henüz siyasi dalgalanmalar nedeniyle gelmemesinden ötürü tecavüzkâr faaliyetine hemen intikal edememişti. Fakat cemiyetin Edirne'yle ilgili planları vardı ve bunlar sırasıyla şunlardır:

- Birinci olarak; patlayıcı maddeler, ateşli silahlar ve askeri elbiseleri bazı Rum mahallerine göndermek,
- İkincisi; Rumlardan gönüllü kaydıyla, ihtiyaç anında çete ve askeri tertibat için teşkilata girişmek,
- Üçüncüsü; İslam unsurunun Rum ahaliye zarar ve hasar verdiklerini uydurarak, Rumların toplam zararlarını beyan eden bir defter düzenlemeleri,
- Dördüncüsü; Hükümet-i seniyyenin kendilerine kanun eşitliği ve adliyyede bunun tatbiki noktasında pek yüksek eğilimleri olmasına rağmen tam tersine resmi kayıtlar ortaya çıkararak bunlara müracaat etmek ve Osmanlı Devleti'nin adaletten yoksun bir devlet olduğunu dile getirmek,
- Beşincisi; Nispeten servet sahibi olduğu zannolunan İslam unsurundan bazılarını haydutluk yaparak saldırmaya çalışmaktır (BOA DH. EUM. AYŞ. D:16, G:68, B:1).

Tüm bu bilgiler, Rum ve Yunanlıların işbirliği ile çalışan metropolithane, Yunan işgal kuvvetleri ve Yunan Salib-i Ahmeri'nin Trakya'da bir fesat ve karışıklığa zemin hazırlamaya çalıştıklarını ortaya koymaktaydı (BOA, DH. EUM. AYŞ. D:16, G:68, B:4).

Trakya’da Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti’nin çalışmalarına benzer olarak, kişisel çaplı bazı çalışmalar da vardı. Mesela Terzi Penapot’un, ihtiyaç anında hazır bulunmak üzere Yunan askeri pantolonlarını imâl edip dağıtırken son Yunan bandırasıyla birlikte yakalanmasıyla, “*fukaraya muavenet perdesi altında pek külliyetlü miktarda*” Yunan askerî pantolonları meydana çıkmıştı (BOA, DH. EUM. AYŞ. D:15, G:84, B:3). Bu arada bölgedeki Rumlar, İslam unsurundan zarar gördükleri söylentisini çıkarıp buna dair Rum ahalinin zararlarını ve vefat edenlerin listesini beyan eden düzmece bir belge düzenlemeye çalışmışlardı (BOA, DH. EUM. AYŞ. D:16, G:68, B:4). Rum mahallesinde bu konuda, metropolithane tarafından “*akla hayret verecek tarzda her ferde ayrı bir surette birer varakaya*” imza attırılmak istenmişti. Fakat mahalle muhtarı dahi, bu gibi esassız ve mübalağalı zararları tasdik etmektan çekinmesine karşı metropolithanece tehdit edilmişti (BOA, DH. EUM. AYŞ. D:15, G:84, B:3).

Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti, Edirne civarındaki teşkilatını genişletmeye başlamıştı. 18 Temmuz 1919’da Marşandiz Treni ile İstanbul’a gelen Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti’ne mensup iki kişi ve on bir yük otomobilinin, Fransız efradının muhafazası altında Lüleburgaz istasyonundan Uzunköprü istikametine doğru geçtikleri, 49. Fırka Kumandanlığı’na bildirilmişti (ATASE İŞH, K: 86, G:54, B:5). Bölgede bulunan Yunan askerleri ise bu işleme biraz hız vermek için, Trakya havalisindeki Rumların teşkilatlandırılmasına yardım ediyordu. Nitekim, 29 Kasım 1919 tarihinde Edirne demiryolu boyunda bulunan Yunan kuvvetleri, Doğu Trakya’da Rumlar arasındaki teşkilatını ikmal etmiş ve Rumları teçhizatlandırmaya başlamış bulunmaktaydı. Rumların teçhizatlandırılmaları tamamlandıkça, Doğu Trakya’da ani ve genel bir isyanla hükümeti ele geçirecekleri ve buranın geleceğini bi’l fiil halletmek istedikleri, takip ettikleri harekettan ve ara sıra kaçırdıkları sözlerden anlaşılmakta olduğu gizlice hükümete bildirilmişti (BOA DH. EUM. AYŞ. D:29, G:72, B:1).

7 Aralık 1919 tarihinde Dahiliye Nezareti’nden Harbiye Nezareti’ne yazılan belgede, Yunanlıların Trakya’daki fesatkârane faaliyetleri hakkında Harbiye Nezareti’nin dikkati çekilmiş ve “*ikinci bir İzmir vakasına meydan verilmemesi hususunda*” dikkatli olunması gerektiği vurgulanmıştı. Ayrıca Dahiliye Nezareti, Trakya’daki asayişin güzel bir şekilde muhafaza edilmesini ve herhangi bir müdahaleye neden olacak, en ufak bir vakaya bile meydan verilmemesini istemişti (BOA, DH. EUM. AYŞ. D:29, G:72, B:40). 12 Aralık 1919 tarihinde Dahiliye Nezareti’nden Hariciye Nezareti’ne gönderilen belgede ise: Mütarekenin imzalanmasına müteakip demir yolları hattının muhafazası vazifesiyle Edirne Vilayeti ile Çatalca livası dahilindeki bir mevkiye yerleştirilen Yunan askerleriyle, bunlarla birlikte gelen Yunan

Salib-i Ahmer Heyeti'nin bölgedeki asayışı ihlal edip İslam ahalisini tahrik etmek ve sıkıntı verdirmek için yerli Rumları silahlandırdığından ve *'bunlardan müteaddid çeteler teşkil'* ettiğinden bahsedilmekteydi (BOA, DH. EUM. AYŞ. D:29, G:72, B:37). Üstelik bu heyet, sınırdaki Osmanlı zabıtasının vazifesine engel olarak; Balkan Harbi'nden sonra firar eden Rumlarla, Trakya ahalisinden olmayan Rumların, göçmen adı altında pasaportsuz olarak Edirne sınırları dahiline geçmelerini temin etmişti. Böylelikle bu heyet tarafından Edirne Vilayeti'ndeki Rum askerlerinin sayısı çoğaltılmak istenmişti. Ayrıca Yunanlıların ve Salib-i Ahmer Heyeti'nin, *"Osmanlı devriyelerini gezmekten men' ettiklerini ve bu halde ahali-yi İslamiyenin ikinci bir İzmir faciasına maruz kalacakları konusu birçok endişe ve heyecan içinde buldukları müteaddid tezakir-i acize"* ile bildirilmekteydi (BOA, DH. EUM. AYŞ. D:29, G:72, B:37-38).

Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin takibatına dair Miralay Cafer Tayyar Bey'in 9 Ağustos 1919 tarihinde Harbiye Nezareti'ne gönderdiği belgede, 6/7 Ağustos 1919 gecesi *"Marşandiz ile yirmi dört vagon Fransız top ve hayvanatı ile Salib-i Ahmer işaretli iki üç nakliye arabasının Edirne cihetine geçtiği"* ni bildirmekteydi (ATASE, İSH, K:105, G:16, B:1). 1920 Şubat'ının ortalarında 55. Fırka Kumandanı Alaeddin Bey'in 1. Kolordu Kumandanlığı'na yazdığı belgede ise, Yunan bandıralı Ankilu vapuru vasıtasıyla, Yunan Salib-i Ahmer Hastanesi doktorlarından bir doktor ile refakatinde bulunan silahlı bir Yunan neferinin Tekfurdağı'na doğru gittiğini bildiriyordu (ATASE, İSH, K:299, G:35, B:4). 6 Haziran 1920 tarihine gelindiğinde, Trakya Müdafa-i Hukuk Cemiyeti reisinin I. Kolordu Kumandanlığı'na gönderdiği yazıda, seferberlik hasebiyle memlekette örfi idare mevcut olduğu halde henüz silah araştırmasına teşebbüs edilmediğini, hâlbuki bazı mahallerde hususan *"Yunan Salib-i Ahmeri'nde bir hayli silahın mevcudiyeti"* haber verilmekteydi (ATASE, İSH, K:779, G:56, B:1).

Mahmut Tahirü'l-Mevlevi'nin İslahat Gazetesi'nde edebî bir üslupla kaleme aldığı *"Sıhhiye Teşkilatı İmiş"* başlıklı yazısında, Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin sağlık teşkilatı adı altında zararlı maksatlarla Osmanlı topraklarına geldiğine dair verdiği bilgi dikkat çekicidir (Arıkan, 1989: 216-217)¹³.

¹³ Mahmut Tahirü'l-Mevlevi söz konusu bu yazısında şunlardan bahsetmektedir; Çelimsiz vücuduyla dünyayı bir fitne ocağına çevirmek rüyasıyla, Yunan hükümetinin, bağlı olduğu siyasetler arkasında perverde ettiği sefil emellerin sağlık teşkilatı bahanesiyle uygulamaya koyduğunu bugün anlamayan bir fert yoktur. Anadolu'da hiçbir salgın hastalık olmadığı gibi buralarda yaşayan unsurlar arasında da tedaviye muhtaç kimse yoktur. Anadolu'nun saf ve temiz havasından dolayı Yunan Salib-i Ahmeri Cemiyeti'nin uzatacağı yardım eline lüzum yoktur. Gaye; insanî bir hisle sefil ve hasta olanların tedavisi, vaziyeti ferahlatmak ve

Sonuç

Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin de bağlı bulunduğu Beyne'l-Milel Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin ilkelerinden olan "tarafsızlık" prensibine göre; her devletin Salib-i Ahmer teşkilatının, askeri sahada daimi olarak tarafsız olması benimsenmişti. Böylelikle, Salib-i Ahmer personeli düşman tarafından, tarafsız sayıldığı için o şekilde hareket etmek zorundaydı. Cenevre Sözleşmesi gereğince de, Salib-i Ahmer personelinin düşmana zarar verebilecek her türlü davranıştan kaçınması icap ediyordu. Örneğin bir hastane, Salib-i Ahmer çalışanları tarafından bir cephane deposu haline getirilemezdi (Özcan, 2011: 702). Ama Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti, Anadolu ve Trakya'ya geldiğinde, buralarda uğramış olduğu hastaneleri adeta cephaneye çevirmişti. Üstelik getirmiş olduğu silahlarla da doğrudan veya dolaylı olarak, Rumlardan çete teşkil edilmesine yardım etmişti. Ayrıca, Uluslararası Kızılhaç'ın 'Birlik Prensibi'ne göre, her devlette ancak bir tek Kızılhaç veya Kızılay teşkilatının olması ve başında da bir tek merkez organının bulundurulması gerekmektedir. Çünkü bir ülkede sağlık hizmeti verecek tek bir cemiyet tarafından sıhhiye işlerinin idare edilmesi, tek bir generalin orduyu idare etmesi derecesinde bir ahengi temin etmekteydi (Özcan, 2011: 711). Kızılhaç'ın bu prensibinden hareketle, Osmanlı Devleti'nde Hilal-i Ahmer Cemiyeti varken, -sözde- insanî gayelerle aynı sağlık hizmetini verecek olan Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin Anadolu'ya gelmemesi gerekirdi. Halbuki Yunan işgali başlamadan evvel Batı Anadolu'ya gelen Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti, işgal yıllarında da büsbütün faaliyetini arttırarak, Yunan istekleri dahilinde olan iç bölgelere kadar faaliyet sahasını genişletmişti. Bu durumun farkında olan Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti, Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin Anadolu'da Hilal-i Ahmer Cemiyeti olduğu halde bölgede faaliyet göstermemesi gerektiği konusunda 1 Mayıs 1919 tarihinde bir karar almıştı: Bazı Salib-i Ahmerlerin hususan Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin, İzmir ve civarında teşkilat icra ederek yardım etmekte olduğu malum olmakla... *"Memalik-i Osmâniyye'de yalnız Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nin mevcut olup, kendisine muadil diğer cemiyet bulunamayacağını ve ancak Salib-i Ahmerler tarafından"* yardım için gelen heyetler varsa bunlarında Hilal-i Ahmer ile

iyileştirmek maskesi altında Anadolu'ya yayılmakta bir sakınca yoktur! Bu gibiler amaçlarını, başka yerlerde aramalıdır. Biz şimdiden ihtar ediyoruz ki, bu hareketinizden vazgeçiniz zira akıbeti pek vahimdir. *"Küçük bir hareket, mahdud bir teşebbüs bile bütün asabiyetleri üzerinde bulunan Anadolu halkının umumi bir kıyamını intaç edecektir. Bunun neticesi her ne olur ise hiçbir vakit de müsebbiblerine bir menfaat temin edemeyecektir. Yine tekrar ediyor ve alenen söylüyoruz ki Yunan Salib-i Ahmer teşkilatı mülhakata katien girmeyecektir. Bu ümit arkasından koşanlar şimdiden kendilerine bir mezar hazırlasınlar. (...)"* Bkz. (Arıkan, 1989: 216-217).

temasa geçerek icap eden bölgelerde insanlık vazifesini ifa edebileceklerini Hilal-i Ahmer merkez ve şubelerimize gizlice bildirilmesi gerekmektedir. Mevzu bahis olan yabancı Salib-i Ahmerleri için hükümetin bir daha dikkatinin çekilmesine karar verilmişti (Çapa, 2010: 142).

Anadolu ve Trakya'nın içlerine ve çeşitli kıyılarına nüfuz eden Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti, şüphesiz ki yerli Rumlara sağlık hizmeti de vermişti. Fakat bu cemiyetin esas maksadı, silah kaçakçılığı, propaganda ve casusluk gibi faaliyetleriyle yerli Rumları harekete geçirerek Anadolu ve Trakya'da Yunan işgaline zemin hazırlamak; bir başka ifadeyle, Megali İdea'yı gerçekleştirmektir (Çapa, 1992: 224). Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti'nin Anadolu ve Trakya'daki faaliyetleri hakkında Milli Mücadele Dönemi'ne ait birçok anı ve arşiv belgesinde bilgiler bulunmaktadır. Çalışmamızda Yunan Salib-i Ahmer Cemiyeti hakkında Trakya Bölgesi'nden verdiğimiz örnekler, cemiyetin mahiyetini ortaya koyan önemli göstergelerdir. Bununla birlikte bu örneklerin, cemiyet hakkında bir değerlendirmede bulunmaya yeteceğine inanıyoruz.

Kaynaklar

Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Arşivi (ATASE)

ATASE, İSH, K:84, G:36, B:1

ATASE İSH, K: 86, G:54, B:5

ATASE, İSH, K:86, G:67, B:2, 3, 4

ATASE İSH, K:86, G:74, B:4, 8, 9, 10

ATASE, İSH, K:105, G:16, B:1

ATASE, İSH, K:299, G:35, B:4

ATASE, İSH, K:779, G:56, B:1

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

BOA DH. EUM. AYŞ. D:15, G:84, B:1, 3

BOA DH. EUM. AYŞ. D:16, G:68, B:1, 4

BOA DH. EUM. AYŞ. D:29, G:72, B:1, 37, 38, 40

BOA, DH. EUM. AYŞ. D:45, G:28, B:17, 25, 27, 29

BOA, DH. EUM. AYŞ. D:75, G:55, B:8

A. SEKİLİ

ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Journal of Institute of Social Sciences
Cilt/Volume: 10, Sayı/Number: 2, (Kasım/November 2019): 20-36 (Atf için/To cite).

BOA DH. EUM. ECB. D:23, G:91, B:1, 3

BOA, DH. EUM. ECB. D:37, G:7, B:10, 11, 14, 16

BOA, DH. EUM. ECB. D:37, G:10, B:5, 13

BOA, DH. ŞFR. D:100, G:57, B:1

BOA, DH. ŞFR. D:659, G:105, B:1

BOA, DH. ŞFR. D:659, G:121, B:1

Araştırmalar, Kitaplar ve Referanslar

Ahmet Mithat (1897). *Hilal-i Ahmer-Cemiyeti İnsaniyenin Tarihi*, İstanbul: Kırk Anbar Matbaası.

Arıkan, Z. (1989). *Mütareke ve İşgal Dönemi İzmir Basını (30 Ekim 1918-8 Eylül 1922)*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi.

Bayar, C. (1967). *Ben de Yazdım Milli Mücadeleye Giriş*, C.V, İstanbul: Baha Matbaası.

Coursier, H. (1964). *Milletlerarası Kızılhaç*, Ankara: Türkiye Kızılay Derneği.

Çapa, M. (1992). Anadolu'da Yunan Kızılhaçı'nın Faaliyetleri (1919-1920). *Tarih İncelemeleri Dergisi* S.7, Ankara, s.217-226

Çapa, M. (2010). *Kızılay(Hilal-i Ahmer) Cemiyeti (1914-1925)*, Ankara: Türkiye Kızılay Derneği Yayınları.

Dunant, H. (1964). *Solferino Hatırası*. (Çev.Nermin Arpacıoğlu), Ankara: Türkiye Kızılay Derneği.

Erdem, N. (2009). *Yunan Tarihçiliğinin Gözüyle Anadolu Harekatı 1919-1923*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul.

Jaeschke, G. (2011). *Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri*, (Çev. Cemal Köprülü), (3. Baskı), Ankara: TTK Basımevi.

Kourkout, L. (2008). *The Role of The Greek Erythrous Stavros in Thessaloniki, after The German Holding* (Orgaznization & Distribution), Doctoral Work, Alexandrio Technological Educational Institute of Thessaloniki (ATEI).

Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi (1329-1331). Ahmet İhsan ve Şürekası Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İstanbul 1337

A. SEKİLİ

ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Journal of Institute of Social Sciences

Cilt/Volume: 10, Sayı/Number: 2, (Kasım/November 2019): 20-36 (Atf için/To cite).

Özalp, K. (1985). *Milli Mücadele I (1919-1922)*, (2. Baskı), Ankara: TTK Basımevi.

Özaydın, Z. (1987). *Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Sâlnâmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özcan, L. (2011). Türk Kızılay Müessesesinin Cenevre Sözleşmelerini Gaye Olarak Kabul Etmiş Olması ve Milletlerarası Kızıllaç Doktrini (Prensipier). *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.32, S.2-4, İstanbul s.693-714

Sonyel, S.R. (2011). *İngiliz Gizli Belgelerinde Türk-Yunan İlişkileri 1821-1923*, (I. Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi.

Taçalan, N. (1970). *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken*, İstanbul: Milliyet yayımlar.

Turan, M. (1990). İzmir'in İşgalinden Önce Anadolu'da Rum Taşkınlıkları ve Tedbirleri. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, C.2, S.6, Ankara s.349-360

Turan, M. (2014). *Yunan Mezalimi (İzmir, Aydın, Manisa, Denizli) 1919-1923*, (3. Baskı), Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Umar, B. (1974). *İzmir'de Yunanlıların Son Günleri*, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Uygur, A.T.S. (2013). İsveç Kaynaklarına Göre Birinci Dünya Savaşı'nda Rusya'daki Malul Türk Savaş Esirlerinin İsveç Kızıllaç Yardımlarıyla İsveç Üzerinden Mübadelesi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.